

Toplantı : 8

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1270

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (Millet Meclisi 2/888; Cumhuriyet Senatosu 2/267)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 900)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 9644*

15 . 5 . 1969

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 5 . 1969 tarihli 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci Geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.
Saygılarımla.

*Ferruh Bozbeğli
Millet Meclisi Başkanı*

*Not : Bu teklif 8 . 5 . 1969 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 14 ve 15 . 5 . 1969 tarihli 93 ve 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir.
(Millet Meclisi S. Sayısı : 900)*

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/267
Karar No. : 28*

17 . 5 . 1969

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 . 5 . 1969 tarihli 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 15 . 5 . 1969 tarihli ve 9644 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına ve Başkanlıkça Komisyonumuza gönderilmiş olmakla, Komisyon Başkanlık Divanının tensibi ile Millet Meclisi metni ve gerekçeleri Komisyon üyelerine dağıtılmış, Komisyon da 17 . 5 . 1969 Cumartesi günü saat 10,00 için davet olunmuştur.

Tensibedilen günde toplanan Komisyonumuzda bâzı üyeler (48) saatlik müddetin geçmemiş olması dolayısıyla müzakere açılmıyacağı yolunda itirazda bulunmuş, bu bakımdan usul müzakeresi açılmış, neticede mevzuun müzakeresine geçilmesine ekseriyetle karar verilerek aşağıdaki sonuca varılmıştır.

I - Teklif, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin 2 nci fıkrasının değiştirilmesi ve geçici 11 nci maddenin kaldırılmasıyla, söz konusu 68 nci maddenin 2 nci fıkrasında yer alan «... affa uğramış olsalar da» ibaresinin metinden çıkarılması ve bu hükme ilişkin olup gerekli düzenlemeyi yapan geçici 11 nci maddenin de vücuduna ihtiyaç kalmamış olması nedeniyle Anayasadan tamamen çıkartılmasını öngörmektedir.

Af müessesesinin şumulünü kanunlarımız tadat ve tasrih etmiştir. Zaruret olmadıkça istisnalar yaratmaya mahal olmadığı gibi, Anayasamız dibacesinde, bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün olarak görmevi, 10 ncu maddesinde Devletin, kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlıyan siyasi engelleri kaldırmasını ve gerekli şartları hazırlamasını, 12 nci maddesinde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmamasını, 55 nci maddesinde vatandaşların seçme ve seçilme haklarına sahibolduklarını emretmekte, getirilen teklif de bu esasların tahakkukuna imkân hazırlamaktadır.

Bu anlayış içinde, değişen şartların bir sonucu telâkki edilen teklif Komisyonumuzca da aynen benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir. Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Kastamonu <i>Ahmet Nusret Tuna</i>	Sözcü Samsun <i>Refet Rendeci</i>	Tabii Üye Sezai O'Kan Müzakerelerde muhalefetini bildirdi. İmzada bulunmadı	Balıkesir <i>Nuri Demirel</i>
Çankırı <i>Gürhan Titrek</i>	Diyarbakır Muhalefim. Söz hakkım mahfuzdur <i>Selâhattin Cizrelioğlu</i>	Hatay <i>Mustafa Deliveli</i>	Maras <i>Adnan Karaküçük</i>
Rize <i>Osman Mecdi Ağun</i>	Sakarya <i>Mustafa Tırlı</i>	Tekirdağ Hayri Mumcuoğlu Müzakerelerde muhalefetini bildirdi. İmzada bulunmadı.	

MILLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Milletvekili seçilme yeterliği.

Madde 68. — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmiyenler, kısıtlılar, yükümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmayanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar hariç olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve ast-subaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.

MADDE 2. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Toplantı : 9

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1270 e ek

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporları (Millet Meclisi 2/888; Cumhuriyet Senatosu 2/267)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 900)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 9644*

15 . 5 . 1969

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 5 . 1969 tarihli 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci Geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Ferruh Bozbeyle
Millet Meclisi Başkanı*

*Not : Bu teklif 8 . 5 . 1969 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 14 ve 15 . 5 . 1969 tarihli 93 ve 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir.
(Millet Meclisi S. Sayısı : 900)*

(I)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/267
Karar No. : 28*

17 . 5 . 1969

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 . 5 . 1969 tarihli 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Bakanlığının 15 . 5 . 1969 tarihli ve 9644 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına ve Başkanlıkça Komisyonumuza gönderilmiş olmakla, Komisyon Başkanlık Divanının tensibi ile Millet Meclisi metni ve gerekçeleri Komisyon üyelerine dağıtılmış, Komisyon da 17 . 5 . 1969 Cumartesi günü saat 10,00 için davet olunmuştur.

Tensibedilen günde toplanan Komisyonumuzda bazı üyeler (48) saatlik müddetin geçmemiş olması dolayısıyla müzakere açılmıyacağı yolunda itirazda bulunmuş, bu bakımdan usul müzakeresi açılmış, metincede mevzuun müzakeresine geçilmesine ekseriyetle karar verilerek aşağıdaki sonuca varılmıştır.

I - Teklif, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin 2 nci fıkrasının değiştirilmesi ve geçici 11 nci maddenin kaldırılmasıyla, söz konusu 68 nci maddenin 2 nci fıkrasında yer alan «... affa uğramış olsalar da» ibaresinin metinden çıkarılması ve bu hükme ilişkin olup gerekli düzenlemeyi yapan geçici 11 nci maddenin de vücutuna ihtiyaç kalmamış olması medeniyle Anayasadan tamamen çıkartılmasını öngörmektedir.

Af müessesesinin şümulünü kanunlarımız tadat ve tasrih etmiştir. Zaruret olmadıkça istisnalar yaratmaya mahal olmadığı gibi, Anayasamız dibacesinde, bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün olarak görmevi, 10 ncu maddesinde Devletin, kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasi engelleri kaldırmasını ve gerekli şartları hazırlamasını, 12 nci maddesinde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanımmamasını, 55 nci maddesinde vatandaşların seçme ve seçilme haklarına sahib olduklarını emretmekte, getirilen teklif de bu esasların tahakkukuna imkân hazırlamaktadır.

Bu anlayış içinde, değişen şartların bir sonucu telâkki edilen teklif (Komisyonumuzca da aynen benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 nci maddeleri (Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulum tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Kastamonu <i>Ahmet Nusret Tuna</i>	Sözcü Samsun <i>Refet Rendeci</i>	Tabii Üye Sezai O'Kan Müzakerelerde muhalefeti bildirdi. İmzada bulunmadı.	Balıkesir <i>Nuri Demirel</i>
---	---	---	----------------------------------

Çankırı <i>Gürhan Titrek</i>	Diyarbakır Muhalefim. Söz hakkım mahfuzdur <i>Selâhattin Cizrelioğlu</i>	Hatay <i>Mustafa Deliveli</i>	Maraş <i>Adnan Karaküçük</i>
---------------------------------	---	----------------------------------	---------------------------------

Rize <i>Osman Mecdi Agun</i>	Sakarya <i>Mustafa Tıgh</i>	Tekirdağ Hayri Mumcuoğlu Müzakerelerde muhalefeti bildirdi. İmzada bulunmadı.
---------------------------------	--------------------------------	--

(II)

Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Anayasa ve Adalet Komisyonu

Esas No. : 2/267

Karar No. : 30

27 . 10 . 1969

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonununun 17 Mayıs 1969 tarihli ve esas 2/267; Karar 28 sayılı raporu Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulununun 21 Mayıs 1969 tarihli 65 nci Birleşiminde, Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan tarafından verilen önerenin kabul edilmesi üzerine geri gönderilmekle Komisyonumuzun 27 Ekim 1969 tarihli Birleşiminde teklif sahipleri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

C. Senatosu (S. Sayısı : 1270 e ek)

Önergenin esası hakkındaki müzakerelere geçilmeden evvel üyelere Lûtfi Akadlı tarafından yapılan ve teklifin Millet Meclisindeki müzakerelerinde ivedilikle görüşme konusu kılındığı ve beş günlük süre konulması hükmüne uyulmadığı yolundaki görüş açıklanmış ve üyelere Sedat Çumralı bu hususun bir Su Komisyonunda görüşülmesini teklif etmiş ancak Millet Meclisi İçtüzüğünde bir teklifin veya tasarının hemen yahut öncelikle müzakeresi hakkında ittihaz olunan kararın ivedilik kararı sayılamıyacağı ve bir tasarı veya teklifin ikinci görüşmesinin beş gündün evvel yapılabilmesinin Hükümet ve ilgili Komisyon tarafından istenebileceğine dair hükümlerin yer almış olması nedeniyle ve söz konusu kanun teklifinin de Millet Meclisinde iki defa görüşmeye konu yapılmış olması ve nihayet bu kabil hususların Komisyonumuzda incelenmesine mesaf bulunmaması hasebiyle, beş üyenin lehteki oyuna karşı altı üyenin aleyhteki oyu ile benimsenmemiştir.

Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan tarafından verilen ve Genel Kurulun 21 Mayıs 1969 tarihli 65 nci Birleşiminde kabul edilen önerge şu esasları ihtiva etmektedir.

«Teklif ilk defa 229 Parlömanter tarafından yapılmıştır. Yapılan teklif Anayasanın 68 nci maddesine (ancak 12 Haziran 1960 tarih ve 1 numaralı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanıca mahkûm edilip de affedilmiş olanlarla 38 sayılı Tedbirler Kanunu ile mahkûm edilip, affedilmiş olanlara yukardaki fıkrada yazılı Milletvekili seçilme yasağı tatbik olunmaz.) şeklinde fıkra eklenmesini ihtiva ettiği halde, Millet Meclisi Anayasa Komisyonu bunu genişleterek, ve değiştirerek, Millet Meclisine sunmuş ve Millet Meclisinden de aynen kabul edilerek Cumhuriyet Senatosuna gönderilmiştir.

Teklif yapanların gayesi çok mahdut bir zümreyi ilgilendirdiği ve tamamen şimdiye kadar çıkarılan ve huzur getirici siyasi affı tamamlayıcı olduğu halde, Cumhuriyet Senatosuna getirilen metin çok şümulü olup, demokratik nizamı yıkıcı faaliyette bulunmaktan mahkûm olanlara da teşmil edilmiştir.

Bu ise, teklifin gayesine aykırıdır. Teklif sahiplerinin gayesine uygun bir müzakereye girilmesi gereklidir.»

Söz konusu önerge komisyonumuz müzakerelerinde ihtiva ettiği esaslar yönünden ele alınmış ve genel af müessesesinin mahiyeti ve istisnaların yer almasında fayda bulunamayacağı nedenleriyle benimsenmiyerek Anayasa ve Adalet Komisyonunun 17 Mayıs 1969 tarihli ve esas 2/267; karar 28 sayılı raporunda ve bu rapora esas metinde ısrar edilmesi hazır üyelerin ittifağının oyu ile kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Kastamonu
A. N. Tuna

Sözcü
Samsun
R. Rendeci

Kâtip
Tokat

Meselenin esası hakkında Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş bulunan metnin uygun olduğu ve kabul edilmesi reyindeyim. Ancak, görüşülen kanun teklifinin Millet Meclisindeki müzakeresinin Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine uygun olarak cereyan etmiş bulunup bulunmadığının, dosyasının celbi suretiyle, incelenmesi için Lûtfi Akadlı tarafından yapılan teklifin reddolunmasına muhalifim.

Z. Betül

Tabii Üye

Esasına muhalif olduğum teklif hakkındaki usul uyumsuzluğunun bir Su Komisyonunda görüşülmesi lehinde oy kullandım ve Nabit Altan'ın önergesinin reddine dair olan Komisyon kararına katıldım.

S. O'Kan

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Anayasanın 155 nci maddesinde;

(Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler ivedilikle görüşülemez) denilmektedir.

Millet Meclisi İçtüzüğüne göre de ivedilikle görüşülmiyen tasarı ve tekliflerin iki defada görüşülmesi ve iki görüşme arasında beş gün geçmiş olması lazımdır. Ve bu beş günlük süre ancak Hükümet veya yetkili komisyonun yazılı teklifiyle kısaltılabilir.

Söz konusu kanun teklifinin Millet Meclisi Genel Kurulundaki birinci müzakeresiyle ikinci müzakeresi arasında beş gün değil, üç gün geçtiği söylenilmektedir. Sürenin kısaltılması için Hükümet veya yetkili komisyon tarafından yazılı teklifte bulunulmuş ve Millet Meclisi Genel Kurulunca karar verilmiş olup olmadığı Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu dosyasından anlaşılamamaktadır.

Esasa girilmezden önce usule ait olan ve önem taşıyan bu hususun incelenilmesi gerektiği reyindeyim.

L. Akadlı

Balıkesir
N. Demirel

Çankırı
G. Titrek

Hatay
M. Deliveli

Konya

Meselenin esası hakkında Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş bulunan metnin uygun olduğu ve kabul edilmesi reyindeyim.

Ancak, görüşülen kanun teklifinin Millet Meclisindeki müzakeresinin Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine uygun olarak cereyan etmiş bulunup bulunmadığının, dosyasının celbi suretiyle, incelenmesi için Lûtfi Akadlı tarafından yapılan teklifin reddolunmasına muhalifim.

S. Çumralı

Maras
A. Karaküçük

Rize
O. M. Agun

Sakarya
Söz hakkım saklıdır.
M. Tırlı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Milletvekili seçilme yeterliği.

Madde 68. — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmiyenler, kısıtlılar, yükümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmıyanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar haric olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olmazlar ve seçilemezler.

MADDE 2. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Milletvekili seçilme yeterliği.

Madde 68. — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmiyenler, kısıtlılar, yükümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmıyanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar haric olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.

MADDE 2. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Dönem : 2
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 900

Izmir Milletvekili Şükrü Akkan ve İzmir C. Senatosu Üyesi Belîğ Beler ve 227 arkadaşının Anayasanın 68 nci maddesinin değiştirilmesine ve geçici 11 nci maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/888)

MİLLET MECLİSİ SAYIN BAŞKANLIĞINA

Anayasamızın 68 nci maddesini değiştiren ve geçici 11 nci maddesini kaldıran kanun teklifimizi ilişikte sunuyoruz.

Gereğine müsaadelerinizi arz ve rica ederiz.

	Izmir Milletvekili Şükrü Akkan	Izmir Senatörü Belîğ Beler
Izmir Ş. Akkan	Izmir B. Beler	Manisa N. Ağaoğlu
Izmir M. Döşemeci	Izmir O. Kor	Izmir M. Karlı
Erzurum N. Diler	Izmir İ. Gürsan	Kayseri F. Köksal
Izmir M. A. Aytas	Bursa M. Tayyar	Istanbul N. Bulak
Z. Efeoğlu	Aydın I. C. Ege	Kütahya O. Akça
Izmir Ankara Y. Köker	Ankara K. Yılmaz	Kars I. Aküzüm
Ankara T. Cebe	Istanbul T. Arıburun	Manisa M. Dülge
Hatay M. Deliveli	Manisa Ö. Şalcar	Manisa O. Süersan
Trabzon E. Dikmen	Bursa B. Küntay	Izmir Ş. Osma
Antalya Ö. Eken	Ordu Ş. Pehlivanoglu	Ordu A. Bodur
Kankıanelli A. H. Güner	Tekirdağ İ. Demir	Istanbul K. Özdemir
Balıkesir N. Demirel	Bursa K. Önadım	Bursa C. Külâhlı
Niğde Y. Arıbaş	Erzurum A. Mustafaoglu	Muş K. Aytas
Afyon Karahisar A. İ. Ulubahşi	Afyon Karahisar K. Şenocak	Ankara M. K. Coşkun
Kastamonu O. Z. Oktay	Kastamonu M. Çamlıca	Ankara A. Dalı
		Izmir S. İksel
		Aydın Y. Menderes
		Izmir M. Bozoklar
		Istanbul O. N. Ulusay
		Bursa N. Gürsoy
		Afyon Karahisar M. Göbekli
		Aydın R. Özarda
		Manisa N. Yenişehirlioğlu
		Gümüşhane S. Savacı
		Konya S. Aytan
		Afyon Karahisar M. Akalın
		Niğde H. Özalp
		Afyon Karahisar Ş. Güler
		Ankara A. R. Çetiner
		Izmir A. N. Erdem

<i>Istanbul</i>	<i>Çanakkale</i>	<i>Kırşehir</i>	<i>Antalya</i>
<i>O. Özer</i>	<i>M. Baykal</i>	<i>M. Güver</i>	<i>A. Torgay</i>
<i>Kars</i>	<i>Ankara</i>	<i>Kastamonu</i>	<i>Isparta</i>
<i>A. Çetin</i>	<i>R. Ergüder</i>	<i>Ş. Bohça</i>	<i>A. I. Balım</i>
<i>Balıkesir</i>	<i>Kütahya</i>	<i>Bursa</i>	<i>Sivas</i>
<i>I. Aytaç</i>	<i>I. H. Yıldırım</i>	<i>N. Cevheri</i>	<i>T. Koraltan</i>
<i>Malatya</i>	<i>İçel</i>	<i>İçel</i>	<i>İçel</i>
<i>H. Fendoğlu</i>	<i>K. Çetin</i>	<i>M. Arıkan</i>	<i>C. Kılıç</i>
<i>Sivas</i>	<i>Denizli</i>	<i>Rize</i>	<i>Balıkesir</i>
<i>C. Odyakmaz</i>	<i>F. Avcı</i>	<i>E. Y. Akçal</i>	<i>A. Akın</i>
<i>Kars</i>	<i>Sakarya</i>	<i>Bilecik</i>	<i>Erzurum</i>
<i>C. N. Koç</i>	<i>M. Gürer</i>	<i>Ş. Binay</i>	<i>Ö. Hocaoglu</i>
<i>Manisa</i>	<i>Bursa</i>	<i>Muğla</i>	<i>Manisa</i>
<i>E. Akçal</i>	<i>Ş. Kayalar</i>	<i>I. Karaöz</i>	<i>O. Karaosmanoğlu</i>
<i>Ankara</i>	<i>Istanbul</i>	<i>Elâziğ</i>	<i>Antalya</i>
<i>T. Kapanlı</i>	<i>O. Gümüsoğlu</i>	<i>C. Ertuğ</i>	<i>I. Ataöv</i>
<i>Bursa</i>	<i>Çorum</i>	<i>Samsun</i>	<i>Kütahya</i>
<i>C. Ortaç</i>	<i>A. Uysal</i>	<i>O. Şahinoğlu</i>	<i>M. Ersoy</i>
<i>Kastamonu</i>	<i>Bilecik</i>	<i>İzmir</i>	<i>Kayseri</i>
<i>S. Keskin</i>	<i>O. Tuğrul</i>	<i>H. Gümüşpala</i>	<i>A. Hacıpaşaoğlu</i>
<i>Kocaeli</i>	<i>Balıkesir</i>	<i>Uşak</i>	<i>Eskişehir</i>
<i>Ş. Ustaoglu</i>	<i>A. I. Kırmılı</i>	<i>F. Uğrasızoglu</i>	<i>I. Anı</i>
<i>Adana</i>	<i>Kütahya</i>	<i>Bursa</i>	<i>Adıyaman</i>
<i>T. Yücekök</i>	<i>A. Canbilgin</i>	<i>H. Oral</i>	<i>A. Turanlı</i>
<i>Diyarbakır</i>	<i>Konya</i>	<i>Konya</i>	<i>Konya</i>
<i>A. L. Ensarioğlu</i>	<i>N. Kalaycıoğlu</i>	<i>L. Akdoğan</i>	<i>B. Dağdaş</i>
<i>Yozgat</i>	<i>Maraş</i>	<i>Denizli</i>	<i>Istanbul</i>
<i>T. Nizamoğlu</i>	<i>V. Kadioğlu</i>	<i>K. Turgut</i>	<i>M. Gürpınar</i>
<i>Muğla</i>	<i>Muğla</i>	<i>Balıkesir</i>	<i>Çanakkale</i>
<i>A. Akarça</i>	<i>I. Tekinalp</i>	<i>Z. Yücetürk</i>	<i>Z. Termen</i>
<i>Aydın</i>	<i>Adana</i>	<i>Bursa</i>	<i>Kocaeli</i>
<i>S. Bosna</i>	<i>A. Bozdoğanoglu</i>	<i>Ö. Öztürkmen</i>	<i>S. Sofuoğlu</i>
<i>Amasya</i>	<i>Istanbul</i>	<i>Istanbul</i>	<i>Gaziantep</i>
<i>C. Topala</i>	<i>M. Yardımcı</i>	<i>E. Adalı</i>	<i>N. Sarıca</i>
<i>Gaziantep</i>	<i>Samsun</i>	<i>Sakarya</i>	<i>Siirt</i>
<i>H. Yılmaz</i>	<i>B. Uzunoglu</i>	<i>K. Eroğan</i>	<i>H. Oran</i>
<i>Çankırı</i>	<i>Tokat</i>	<i>Samsun</i>	<i>Denizli</i>
<i>T. Akman</i>	<i>M. Çavdaroglu</i>	<i>F. Tevetoglu</i>	<i>R. Şenel</i>
<i>Adana</i>	<i>Uşak</i>	<i>Ordu</i>	<i>Kırklareli</i>
<i>K. Çetinsoy</i>	<i>O. Dengiz</i>	<i>K. Şensoy</i>	<i>A. Hikmet Güner</i>
<i>Erzurum</i>	<i>Tekirdağ</i>	<i>Eskişehir</i>	<i>Ordu</i>
<i>N. Pasinli</i>	<i>H. Başol</i>	<i>E. Gazi Sakarya</i>	<i>F. Cemal Erkin</i>
<i>Istanbul</i>	<i>Istanbul</i>	<i>Çanakkale</i>	<i>Tunceli</i>
<i>M. Güven</i>	<i>M. Ertuğrul</i>	<i>N. Akay</i>	<i>K. Aral</i>
<i>Erzurum</i>	<i>Kırklareli</i>	<i>Burdur</i>	<i>Ankara</i>
<i>E. Somunoğlu</i>	<i>M. Atagün</i>	<i>F. Kırbasli</i>	<i>H. Türkay</i>
<i>Kırklareli</i>	<i>Ankara</i>	<i>Istanbul</i>	<i>Rize</i>
<i>O. Türkkan</i>	<i>O. Eren</i>	<i>N. Eroğan</i>	<i>C. Yalçın</i>

Ankara
Z. Pehlivanlı
Afyon
O. Atilla
Tokat
B. Karasrkek
Adana
N. Ademoğlu
Giresun
S. Orhon
Antalya
A. Tekin
Adıyaman
S. Turanlı
İzmir
M. Bozoklar
Niğde
H. A. Göktürk
Adana
T. Dilligil
Balıkesir
C. Turgut
Bolu
H. Tezkan
Aydın
Z. Öztürk
Maras
E. Kaplan
Konya
M. Keskin
Kayesri
M. Ateşoğlu
Ordu
B. Baykal
İstanbul
R. Öztürkçine

Manisa
M. Dirik
Gaziantep
M. Uygur
Trabzon
S. Güven
Erzurum
İ. Hakkı Yıldırım
Sivas
G. Sakarya
Malatya
H. Özer
Eskişehir
A. Zeytinoglu
Eskişehir
G. Uçagök
Rize
M. Agun
Tekirdağ
C. Tarlan
Muş
İ. H. Bingöl
Balıkesir
M. Güler
Maras
A. Özsoy
Manisa
S. Çağlar
Çorum
A. Güler
Uşak
F. Atayurt
Ankara
İ. Yetiş
Erzurum
O. Alihocagil

Tokat
O. Saraç
Aydın
C. Coşkun
Erzurum
C. Önder
Nevşehir
İ. Bos
İstanbul
A. Şeref Lâç
Bolu
T. Güler
Çorum
S. Yalçuk
İstanbul
H. Berkol
Uşak
A. Altuntaş
Kayseri
H. Kalpaklıoğlu
Çanakkale
N. Altan
Samsun
M. Gedik
Edirne
N. Özoğul
Gümüşane
S. Ö. San
Adana
H. Aksal
Zonguldak
A. Demir
Balıkesir
C. İnkaya
Zonguldak
T. R. Baltan

Sakarya
N. Bayar
Tokat
O. Hacıbaloğlu
Urfa
H. Balkıs
Elâziğ
S. Gülüdoğan
Gaziantep
İ. Tevfik Kutlay
Sivas
S. Kurtbek
Çorum
A. Topçubaşı
Kayseri
H. Dikeçligil
İzmir
E. Turgut
Eskişehir
Ö. Ucuzal
Samsun
R. Rendeci
Hatay
Ş. Mursaloğlu
Kocaeli
S. Akay
Gümüşane
A. Cîlâra
Antalya
H. F. Boztepe
Burdur
F. Kınaytürk
Kütahya
E. Erdinç
Balıkesir
M. Yılmaz

GEREKÇE

1961 Anayasasının Devlet hayatına getirdiği yeni müesseselerle; vatandaş hak ve hürriyetleri lehine vaz'ettiği sarıh ve katî hükümlerle, Türkiye'nin teminatlı bir demokrasi rejimi içinde payidar kalmasına ve Türklerin eşit olarak bütün haklarına sahip kalmasına çalıştığı bir gerçektir.

Bu hakikatin yanı başında aynı Anayasada yer alan bazı müeyyideler bizzatıhi Anayasanın ruh ve maksadına aykırı düşmüş ve bu temel kanundaki temel hakları ortadan kaldırmıştır.

Keza bu neviden müeyyideler ceza hukukunun, af müessesesinin, modern ve çağdaş ceza felsefesinin ve hür milletler Anayasasına imza koyan Türkiye'mizin, millet olarak, Devlet olarak, medeni bir toplum olarak yaşayabilmesi yolunda kabul ettiği hak ve hürriyetler manzumesinin esaslarına da aykırı düşmüştür.

1961 Anayasasının tanzimi ve referandumu arzı sırasında Türk toplumunun içinde bulunduğu vasat bakımından, o gün için, mâzur görülebilen bu müeyyidelerin bugün artık devamını meşru ve mâzur gösterecek hiçbir sebep kalmamıştır.

Aksine bu aykırı hükümlerin, Türkiye gibi medeni, Türkiye gibi hür milletler safında yerini muhafazaya azimli, Türkiye gibi sadece ve sadece demokrasi ile idare edilebileceğine yeminli bir milletin Anayasasında hâlâ devam etmesi politika tarihinin, hukuk prensiplerinin ve tümü ile adaletli bir millet olarak yaşadığını ispata mecbur olan toplumların reddettiği bir keyfiyettir.

Daha fazla tafsilâta girişmeye ihtiyaç görmediğimiz bu gerekçe ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının mevcudiyetine işaret ettiğimiz ve her hal ve kârda bu modern ve çağdaş dünya milletleri Anayasasına paralel bir değer taşıyan temel Kanunumuzda değiştirilmesi veya çıkarılması düşünülen hükümler 68 nci madde ile geçici 11 nci maddede yer alan mâni tedbirlerdir. Şöyle ki:

68 nci maddede hiçbir ihtirazi kayıt dermeyeran edilmeden ağır hapis cezası ile neticelenmiş bir mahkûmiyeti, af halinde dahi, seçilmeye mâni bir hal olarak ortaya koymuştur.

Bir taraftan bu maddenin gerekçesinde «Ağır Hapis» in terhibi mahiyetteki suçlar karşılığında alındığı beyan edilirken öte yandan mutlak olarak ağır hapis cezası vatandaşın seçilme hakkına engel olarak vaz'edilmesinde bunun hukukî bir zıtlık olduğuna şüphe edilemez. Türk Ceza Hukukunda, ağır hapis cezası ile mukayese gören bir çok suç vardır ki «Terhibi» değildir. Şeref ve hayiyeti muhil, redâeti ahlâkiyeye melûf bir mahiyet arz etmemektedir. İnsan hayatını, ırz ve namusunu ifnaya müncer olmamıştır. Bütünüyle fikir, kanaat inanç ve içtihadattan doğmuştur. Çoğu da şekli ve nazaridir. Bu neviden bir suç affa tabi tutulursa failinin bütün hak ve hürriyetlerden istifadesi asıldır.

Bu şaşmaz kaziyenin aksini kabul etmek hâlâ mer'i ve müteber olan Anayasayı inkâr etmek demek olur, Ceza Kanununun esas prensiplerini inkâr demek olur ve af müessesesinin hukukî dayanaklarını inkâr demek olur.

Uzağa gitmeye hacet yoktur. Şu anda mer'i 38 sayılı Tedbirler Kanunu vardır. Bu kanunun bazı fiiller için vaz'ettiği ceza «Ağır Hapis» tir.

Bu kanun sebebiyle sırf nazari ve şekli yönden, sırf mâni tedbir mülâhazasıyla mahkûm olmuş veya dâvaları görülmekte olan binlerce vatandaş vardır. Bunların hepsi memleketin namuslu, hay-siyetli, ahlâklı, bilgili adamlarıdır. Basın mensuplarıdır. Fikir adamlarıdır. Günün birinde bunların affa uğraması şöyle dursun, onları mahkûmiyete götüren kanunun kalkacağı dahi bir gerçektir. Bu vaziyetteki insanların hakları 68 nci madde ile tahdide tabi tutulamaz.

Af kanunlarıyla iadesi kabul olunan hakların başında siyasi mahkûmiyetlerle nez olunmuş haklar ve siyasilerin hukuku gelir.

Dünya hukuk ve politika tarihinde en çok müsamaha gören ve görmesi lâzımgelen ve en çok affa tabi tutulması gereken mahkûmiyetler ve mahkûmlar bu neviden mahkûmiyetler ve mahkûmlardır.

Bu kategorideki mahkûmiyetlerin de 68 nci maddeden istisna edilmesi kaçınılmaz bir zaruret tir. Hele devamı faydadan ziyade zarar getiren bir memlekette bu istisnaya yer vermek, o memleketin en âli menfaatleri icabıdır.

Keza bu gerekçe ile değiştirilmesi öngörülen bir diğer hüküm de Anayasanın geçici 11 nci maddesidir. Bu maddenin aynen devamını lüzumlu gösterecek hiçbir ortam ve sebep kalmamıştır. Esasen bu maddenin gelişindeki garabet ve isabetsizlik, maddenin geçici hükümler arasında yer alması ve hiçbir gerekçe ihtiva etmemesi ile sabittir.

Bu sebeplerle bahsi geçen iki maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmeleri, memleket menfaatleri ve realitelerine uygun olduğu gibi huzur ve sükûn ve Türk demokrasisinde ileri bir merhaledir.

Bu itibarla, Anayasamızdaki bu hükümlerin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ediyoruz :

Anayasa Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No. : 2/888
Karar No. : 9

13 . 5 . 1969

Yüksek Başkanlığa

İzmir Milletvekili Şükrü Akkan ile Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Beliş Beler ve 227 arkadaşının, Anayasanın 68 nci maddesinin değiştirilmesine ve geçici 11 nci maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi, Başkanlığınızca, Komisyonumuza tevdi edilmesi üzerine, gelen teklifin Anayasanın 155 nci maddesinde yer alan esaslara uygun olduğu anlaşılacak gündeme alınıp müzakere olundu.

Bu kanun teklifi ile sağlanmak istenen siyasi hakların iadesi konusunun, Anayasanın bütünlüğü içerisinde ve kanun tekniğine uygun olarak en iyi şekilde formüle edilmesi üzerine beliren fikir mutabakatına binaen, teklifin, komisyon bünyesinde teşkil edilecek bir alt komisyonda incelenmesi ve hazırlanacak raporun Komisyona getirilmesi, alt komisyonun 5 kişiden teşkilî Komisyonun birinci birleşiminde kararlaştırılmıştır.

Alt komisyonun çalışmalarını tamamlaması üzerine yeniden toplanan Komisyonumuz konunun müzakeresine geçmiştir. Teklifin tümü üzerinde öz istenilmediği için oylama ile maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Yapılan müzakereler sonunda Anayasanın 68 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yer alan ve belli suçlardan hüküm giymiş olanların milletvekili seçilme yeterliğini ortadan kaldıran kaydın tadili ile kanun teklifinde güdülen maksadın elde edilmesinin mümkün olduğu hususunda mutabakat hâsıl olmuştur. Bu tadil, ikinci fıkranın son cümlesinde yer alan (... affa uğramış olsalar da,) ibaresinin kaldırılmasına inhisar etmiştir. Bu kaydın kaldırılmasıyla, 68 nci maddede sayılı suçlardan biriyle kesin hüküm giymiş olanların affa uğramış olmaları veya ileride çıkarılacak af kanunlarından faydalanmaları halinde milletvekili seçilmelerine mâni durum ortadan kaldırılmış olmaktadır.

Komisyonumuz özellikle 68 nci maddenin 2 nci fıkrasında zikredilen zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık v.s. gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin hüküm giymiş olanların, bir af kanunundan faydalanarak milleti temsil yetkisi kazanabilmesi hususunda beliren endişeler üzerinde durmuştur.

Yapılan görüşmelerde, böyle bir endişeyi haklı gösterecek ciddi sebepler olmadığı kanaatine varılmıştır. Gerçekten, milletvekili seçilmesinde mahzur görülecek kimselerin seçilmesi ihtimalini önleyici imkânlar bulunduğu müşahede edilmiştir. Türkiye'de af kanunlarının çıkışında parlamenterlerin, affın sınırını ve şümulünü tâyin ederken hassasiyet göstere geldiği, özellikle yüz kızartıcı suçları umumiyetle af dışında tuttuğu dikkate alınarak bundan böyle de yasama organlarının aynı titizliği göstereceği kanaatinde birleşen komisyonumuz, bu noktadan ciddi bir mahzur mütalâa

etmemiştir. Diğer taraftan bir aften faydalanarak Anayasa gereğince seçilme engelini ortadan kaldırmasıyla bir kimsenin seçilebilmesi için bütün şartlar mevcut mülâhaza edilmemiştir. Siyasi partilerin adaylarını, vatandaşın nazarında iyi karşılanmıyacak kimseler arasından değil, vatandaşın itibar edeceği kimseler arasından seçmeleri tabii sayılmıştır. Komisyon üyeleri ayrıca, kendini temsil edecek insanı seçerken, Türk seçmeninin, akliselimin emrettiği en isabetli tercihi yapmakta titizlik göstereceği hususunda da mutabakat beyan etmişlerdir.

Bu sebeple Af kanunu çıkarılırken yasama organının daima gösterdiği titizlik, siyasi partilerin aday seçerken izhar ettikleri hassasiyet, yüz kızcırtıcı suçlardan biriyle hüküm giymiş olanların seçilme imkânlarını takyideden önemli engellerdir. Bağımsız adaylıkta dahi Türk seçmeninin sağduyu süzgecinden geçmeksizin milleti temsil yetkisi alınmayacağı sonucuna varılmıştır.

Bu kanaatle komisyonumuz Şükrü Akkan ve arkadaşları tarafından teklif edilen tadili Alt Komisyonun getirdiği şekliyle aynen kabul etmiştir.

68 nci maddenin 2 nci fıkrasının son cümlesinden, (affa uğramış olsalar da) ibaresinin çıkarılmasıyla maddenin kabulü üzerine Anayasanın 11 nci geçici maddesinin muhafazasının hukuki değeri kalmadığı hususunda da mutabakata varan komisyonumuz, geçici 11 nci maddenin ilgası hakkındaki takriri aynen kabul etmiştir.

Geçici 11 nci maddenin yeniden teferruatla tanzimi veya 68 nci maddeye başka ibareler eklenmesi hususunda izhar edilen temayüller de komisyonunda ayrıca müzakere edilmiş, yapılmış bulunan tadille esasen maksadın tahakkuk ettiği bu suretle affedilmişlerin yanında memnu hakların iadesine dair karar istihsal etmiş hükümlülerin de Anayasa bakımından seçilme yeterliği kazandıkları kanaatinde birleşmiştir.

Komisyon ayrıca teklife yürürlük maddesi eklemeyi zaruri bulmuştur. Bu suretle Anayasa tadil teklifi başlık, maddeler, ve tüm olarak oylanmış ve kabul edilmiştir. Komisyon müzakerelerine katılan Türkiye İşçi Partisi Üyesi Sayın Selek oylama sırasında muhalefetini bildirmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere işbu rapor Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Anayasa Komisyonu

Başkanı Erzurum <i>I. H. Yıldırım</i>	Sözcü Ankara <i>K. Başcıoğlu</i>	Kâtip Çorum <i>I. Tombuş</i>	Adana <i>A. Bozdoğanoglu</i>
Adıyaman <i>S. A. Emre</i>	Amasya <i>N. Şener</i>	Ankara <i>E. Paksüt</i>	Erzurum <i>A. Mustafaoglu</i>
İstanbul <i>A. Ş. Lâç</i>	İstanbul <i>A. C. Kırca</i>	İzmir <i>Ş. Akkan</i>	İzmir Muhalefet serhim eklidir <i>C. H. Selek</i>
Kars <i>C. Ekinci</i>	Muş <i>N. Neftçi</i>	Ordu <i>A. Bodur</i>	Siirt <i>A. Aras</i>
	Sivas <i>T. Koraltan</i>	Kars <i>T. Göle</i>	

Muhalefet Şerhi

Anayasanın 68 nci maddesinin, T. B. M. M. üyelerinin seçilme şartlarına ilişkin hükümlerinde yapılması öngörülen değişiklik Anayasa nizamının temelini teşkil eden 27 Mayıs 1960 Devriminin meşruiyetini vahim şekilde zedeliyecek niteliktedir. Şöyle ki : Anayasanın metnine dâhil olan başlangıç kısmında : «Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti» ifadesi kullanılarak, 27 Mayıs Devrimi 1961 Anayasasının meşruiyet temeli olarak sayılmıştır.

Anayasa ve hukuk dışı davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş ve 27 Mayıs Devrimi ile mahkûm edilmiş sâkât iktidarın temsilcilerinin, bu teklifin kanunlaşmasıyla T. B. M. M. sine girme olanaklarını elde etmeleri 27 Mayıs Devrimini haksız, mesnetsiz, hattâ gayrimeşru bir tasarruf durumuna düşürecektir.

Böyle bir teklifle gerçekleştirilecek değişiklik, 27 Mayıs Devrimine dayanan bugünkü Anayasa düzeninin meşruluğunu tartışma konusu yapacak ve demokratik siyasi hayatımızda daha büyük huzursuzluklara yol açacaktır.

Bu nedenlerden dolayı teklifin kanunlaşmasına muhalifim.

Anayasa Komisyonu Üyesi
İzmir Milletvekili
Cemal Hakkı Selek

İZMİR MİLLETVEKİLİ ŞÜKRÜ AKKAN VE
İZMİR CUMHURİYET SENATOSU ÜYESİ
BELİĞ BELER VE 227 ARKADAŞININ
TEKLİFİ

Anayasaya Ek Kanun

MADDE 1. — Anayasanın 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Anayasanın 1 nci fıkrası aynen

Anayasanın 2 nci fıkrası aynen.

Ancak 12 Haziran 1960 tarih ve 1 numaralı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanınca mahkûm edilip de affedilmiş olanlarla 38 sayılı Tedbirler Kanunu ile mahkûm edilip affedilmiş olanlara yukardaki fıkrada yazılı milletvekili seçilme yasağı tatbik olunmaz.

Anayasanın 3 ncü fıkrası 4 ncü fıkra olarak aynen,

Anayasanın 4 ncü fıkrası 5 nci fıkra olarak aynen.

MİLLET MECLİSİ ANAYASA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

«Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun» teklifi

MADDE 1. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«b) Milletvekili seçilme yeterliği.

Madde 68. — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmiyenler, kısıtlılar, yükümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmayanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar hariç olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kö-

Izmir Milletvekili Şükrü Akkan ve İzmir Cumhuriyet Senatosu Üyesi Belir ve 227 arkadaşının teklifi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

tüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve ast-subaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.»

MADDE 2. — Anayasanın geçici 11 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 2. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.